

Čj. 48069/2023-UVCR

Zápis ze zasedání Pracovní skupiny k otázkám romských žen konaného dne 2. listopadu 2023

Místo a čas schůze: Strakova akademie a online platforma Webex Meetings (13:00 - 16:00)

Přítomné členky a členové:

	Jméno	Organizace
1.	Adamová Renata	Město Chomutov
2.	Drbohlavová Gronzíková Alena	IQ Roma Service
3.	Gorolová Elena	nezávislá odbornice
4.	Hejduková Hedvika	IQ Roma Service
5.	Oláhová Lubomíra	Cesta do školy
6.	Pokošová Lenka	Město Tábor
7.	Smolíková Marta (předsedkyně)	Otevřená společnost
8.	Stelzerová Hana	Česká ženská lobby

Omluveny/i:

	Jméno	Organizace
1)	Albert Gwendolyn	ROMEA
2)	Brendzová Marie	nezávislá odbornice
3)	Laburdová Claudia	Slovo 21

Hosté/hostky:

	Jméno	Organizace
1.	Andršová Amálie	ÚV ČR
2.	Bursíková Jacques Kateřina	ÚV ČR
3.	Černohousová Denisa	ÚV ČR
4.	Ďuračová Lea	ÚV ČR
5.	Fuková Lucie	ÚV ČR
6.	Horváthová Martina	nezávislá odbornice
7.	Nguyen Thuy Dieu	ÚV ČR
8.	Palčová Katarína	ÚV ČR
9.	Šindlářová Eva	Ministerstvo zdravotnictví
10.	Šitavanc Pavel	IQ Roma Service
11.	Zmeškalová Milena	KVOP

Odbor rovnosti žen a mužů (dále jako „Odbor“): Amálie Andršová, Markéta Gregorová (online), Katarína Palčová, Monika Šamová

Z celkového počtu 11 členek Pracovní skupiny k otázkám romských žen (dále jako „Pracovní skupina“) bylo přítomno 8 osob s hlasovacím právem, Pracovní skupina tedy byla usnášeníschopná.

Ad bod 2 – Informace o jednání Rady vlády pro rovnost žen a mužů a jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

M. Smolíková předala slovo M. Šamové, která informovala o průběhu a výstupech z jednání **Rady vlády pro rovnost žen a mužů**, která zasedala **31. října 2023**. Rada přijala čtyři usnesení na základě podnětů výborů a pracovních skupin: 1) k ukotvení vzniku specializovaných center pro dětské oběti násilí a dětské oběti trestných činů a podpoře multioborové a meziresortní spolupráce v zájmu dětí ohrožených násilím, 2) k podpoře diverzity v rámci služebních úřadů, 3) k transpozici *směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 ze dne 20. června 2019 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU* a 4) k alokaci dotačních programů na podporu rovnosti žen a mužů v souvislosti s konsolidací státního rozpočtu. Rada byla taktéž informována o aktuálním stavu legislativních úkolů souvisejících s rovností žen a mužů.

M. Smolíková předala slovo T. D. Nguyen, která informovala o průběhu a výstupech z jednání **Rady vlády pro záležitosti romské menšiny**, která zasedala **19. října 2023**. Rada byla informována zástupkyněmi Ministerstva zdravotnictví (dále jako „MZdr“) o průběhu odškodnění obětí protiprávních sterilizací. Veřejný ochránce práv (dále jako „VOP“) představil Zprávu o šetření z vlastní iniciativy ve věci odškodnění protiprávní sterilizace.¹ V návaznosti na projednávaný bod by mělo proběhnout setkání zástupců a zástupkyň MZdr s romskými koordinátory a koordinátorkami s cílem podat jim informace o procesu vyřizování žádostí. K. Šimáčková Laurenčíková navrhla, aby na MZdr bylo vytvořeno pracovní místo, které by se věnovalo poradenství v oblasti vyřizování žádostí.

M. Smolíková poděkovala oběma za sdělené informace.

Ad bod 3 – Aktualizace Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 – návrhy opatření k podpoře romských žen napříč kapitolami

M. Smolíková předala slovo A. Andršové, která představila **Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030** (dále jako „Strategie 2021+“).² V letošním roce je tento strategický dokument poprvé aktualizován, aby reflektoval aktuální změny ve společnosti mající vliv na rovnost žen a mužů. Součástí **aktualizace** je konzultace s výbory a pracovními skupinami Rady vlády pro rovnost žen a mužů. V září proběhla veřejná konzultace, během října a listopadu probíhají tematické kulaté stoly k jednotlivým kapitolám Strategie 2021+ za účasti zástupců a zástupkyň akademického, neziskového a státního sektoru. Začátkem roku 2024 by měla být aktualizace projednána na jednání Rady. V rámci poslední fáze pak bude aktualizace předložena do mezirezortního připomínkového řízení.

Následně M. Gregorová provedla členstvo strukturou Strategie 2021+ s cílem společně **identifikovat opatření k podpoře romských žen** zejména v kapitolách Práce a péče, Rozhodování, Bezpečí a Zdraví. Krátce představila data o zastoupení romských žen na rozhodovacích pozicích v Evropském parlamentu, Parlamentu ČR a v krajských a místních zastupitelstvech. Zároveň seznámila členstvo s opatřeními ve Strategii rovnosti, začlenění

¹ Blíže viz: [VI. in. 15744-22-MKZ Z18.pdf \(ochrance.cz\)](#)

² Blíže viz: [Strategie rovnosti žen a mužů.pdf \(vlada.cz\)](#)

romských žen. Často nejsou romské ženy umísťovány na kandidátních listinách do různých voleb na volitelná místa. Politické strany by proaktivně měly oslovovat romské ženy a nabízet jim kandidaturu a větší zapojení v rámci strany.

M. Smolíková uvedla, že zastoupení žen a mužů v rámci většinové společnosti v orgánech s rozhodovací pravomocí například v obchodních společnostech není vyrovnané a že se jedná také o oblast, v níž by romské ženy potřebovaly výraznou podporu.

Následně byla diskutována oblast **Bezpečí** Strategie 2021+, v rámci něhož bylo otevřeno téma domácího a sexualizovaného násilí v romské menšině.

M. Horváthová uvedla, že připravovaný projekt Slovo 21 zaměřený na podporu obětí domácího násilí-romských žen reaguje na závažný problém, který je v romské komunitě široce rozšířen. Mladé Romky mají často zkušenosti s domácím násilím již v nízkém věku okolo 13 let.

H. Hejduková upozornila na nebezpečí manipulace obětí domácího násilí ze strany původců násilí bez ohledu na etnický původ. Oběti často nechtějí veřejně vystoupit proti původci z obavy z reakce okolí. Nejen romské ženy by měly být edukovány o tom, jak rozpoznat manipulaci a účinně se jí obránit. Z jejího pohledu romští muži častěji než muži z většinové společnosti ve středním věku na nátlak rodiny mění své násilné chování vůči své partnerce.

L. Fuková sdílela s ostatními své postřehy k tomu, že vzdělané romské ženy aktivní ve veřejném prostoru jsou také ve velké míře oběťmi domácího násilí a že toto téma je v romské komunitě silně tabuizováno. Otevřít jej bude dle jejího názoru velmi těžký úkol, který je ale nesmírně potřebný. Navrhla, aby na příštím jednání pracovní skupiny C. Laburdová působící v organizačním týmu projektu zaměřeného na domácího násilí v romské komunitě seznámila členstvo o detailech projektu.

Hostky jednání pracovní skupiny vyjádřily údiv nad vyjádřeními v diskuzi a upozornili na to, že svědky domácího násilí jsou děti, jež jsou sekundárními oběťmi násilí. Děti pak často v dospělosti reprodukují chování svých rodičů a blízkých osob.

M. Smolíková uvedla, že domácí násilí je tabuizováno též ve většinové společnosti, nicméně v současnosti se již toto téma otevírá. Vláda v letošním roce přijala **Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023-2026⁴**, který obsahuje opatření směřující k prevenci tohoto násilí, ochraně a podpoře obětí a systémovému zabezpečení řešení a zajištění přístupu ke spravedlnosti pro všechny oběti.

Následně byla diskutována oblast **Zdraví** Strategie 2021+, v rámci níž byly členky otázkány, zda mají být opatření k naplňování zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem zahrnuta do Strategie 2021+.

Členky se shodly, že tato opatření mají ve Strategii 2021+ své místo. M. Zmeškalová upozornila, že zákon bude účinný do konce roku 2025, a že je při zařazení opatření do Strategie 2021+ třeba vzít v potaz omezenou délku jeho účinnosti.

M. Smolíková uvedla, že bude třeba vyhodnotit, zda zákon naplnil svůj účel a zda bude do budoucna nutné prodloužit jeho účinnost či jej jinak novelizovat.

⁴ Blíže viz: [AP DGPN-2023 final.pdf \(vlada.cz\)](#)

včetně informovaného souhlasu již skartován, pak se MZdr obrací na dalšího poskytovatele zdravotních služeb, ošetřujícího gynekologa, kterého žadatelka musí v žádosti označit. Dožádání ze strany MZdr má pak vliv na délku řízení o žádosti. Uvedla, že skutečnost, zda sterilizace byla provedena v rozporu s právem, může vyplývat ze spisu sterilizované ženy, jehož součástí je zdravotní dokumentace s podrobnou anamnézou pacientky včetně vyjádření sociální pracovnice.

M. Smolíková otevřela prostor pro diskuzi.

L. Fuková se dotázala, zda je tato písemnost MZdr považována za důkaz, že sterilizace byla provedena po právu a poukázala na to, že historické prameny zachycují sociální politiku nátlaku na romskou populaci s cílem regulovat porodnost. Jedním z nástrojů této politiky bylo také přesvědčování romských žen ze strany sociálních pracovníků a pracovník k postoupení sterilizace, vyhrožování i nabídka sociální dávky po podstoupené sterilizaci. Taková písemnost z jejího pohledu nemůže být důkazem projevu svobodné vůle prosté omylu projevové ze strany sterilizované ženy.

E. Šindlářová uvedla, že nelze s jistotou říci, že pakliže je součástí spisu sterilizované ženy také tato písemnost včetně dalších materiálů, sterilizace proběhla protiprávně. Uzavřela, že v současnosti MZdr podniká kroky k tomu, aby jeho přístup k žadatelkám byl maximálně vstřícný. Upozornila, že na webových stránkách MZdr je dostupný detailní podklad pro žadatelky o postupu podání žádosti a o řízení před MZdr, poučení o právech a povinnostech žadatelky i vzor žádosti. Zároveň jsou zaměstnanci a zaměstnankyně MZdr připraveny se s žadatelkami osobně sejit a probrat s nimi jejich situaci. Co se týče telefonické a písemné komunikace s žadatelkami, pak vysvětlila, jakým způsobem jsou vyřizovány dotazy ze strany MZdr.

E. Gorolová sdílela zkušenosti ze své praxe pomoci protiprávně sterilizovaných žen, které často čekají až rok na vyjádření MZdr o tom, že jejich žádost je vyřizována. Ve světle tragického životního osudu sterilizovaných žen je jejich právem, aby byly do několika měsíců od podání žádosti odškodněny. Sterilizované ženy, jež nemohou prokázat zdravotnickou dokumentací, že byly protiprávně sterilizovány, se nacházejí v důkazní nouzi. Uvedla, že sterilizované ženy doprovází do nemocnic pro zajištění důkazů. Na E. Gorolovou se obracely další ženy s žádostmi o pomoc, které jsou staršího věku a ve špatném psychickém stavu. Ze strany MZdr postrádá jakoukoliv jistotu toho, že žádosti o odškodnění budou řádně vyřízeny tak, aby byl naplněn účel zákona. Vyjádřila obavu o to, zda se další žadatelky dočkají vyřízení žádosti do konce účinnosti zákona.

L. Fuková podpořila MZdr v tom, aby jasněji komunikovalo o přípustnosti svědeckých výpovědí jako důkazních prostředků v řízení o žádosti. Tento požadavek zazněl na jednání L. Fukové s ministrem zdravotnictví a dalšími zástupci a zástupkyněmi resortu v tomto roce s tím, že klíčový vliv na stanovisko MZdr v této věci bude mít rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v nyní jím projednávaném případě jedné z žádostí. Dále se dotázala, zda došlo na MZdr ke kulturnímu proškolení zaměstnanců a zaměstnankyň, jež mají na starosti agendu odškodňování protiprávně sterilizovaných žen.

P. Šitavanc společně s M. Zmeškalovou uvedli, že MZdr by mělo zjišťovat, zda informovaný souhlas uvedený v dokumentaci byl ze strany žen skutečně dán svobodně, informovaně a byl prost omylu.

Zodpovídá: Odbor

Termín: příští jednání

- 2) Distribuovat mezi členstvo Pracovní skupiny materiály organizace Fórum 50% a další diskutované dokumenty

Zodpovídá: Odbor

Termín: co nejdříve

- 3) Zaslát Odboru písemné návrhy opatření a cílů týkající se podpory romských žen do Strategie 2021+

Zodpovídá: Členstvo

Termín: do 16. 11. 2023

- 4) Zaslát členkám a členům návrh podnětu k aktuálnímu vývoji odškodňování za protiprávní sterilizace k připomínkám a hlasováním per rollam

Zodpovídá: Odbor

Termín: co nejdříve

V Praze dne 29. 12. 2023

Zapsala: M. Gregorová (sekretariát Pracovní skupiny)

Schválila: M. Smolíková (předsedkyně Pracovní skupiny)